

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดอัตราโทษศึกษากรณี ความผิดฐานลักทรัพย์

กรณีทรัพย์มีราคาเล็กน้อย¹

สภาพ มีชัย²

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดอัตราโทษศึกษากรณี ความผิดฐานลักทรัพย์ กรณีทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี หลักเกณฑ์ในการกำหนดอัตราโทษความผิดฐานลักทรัพย์ กรณีทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้และเข้าใจว่าในการกำหนดความรับผิดตามกฎหมายอาญา จะพิจารณาถึงความรับผิดตามกฎหมายอาญานั้น จำเป็นต้องมีการพิจารณาถึงผลในทางปฏิบัติ ในกรณีที่มีการกำหนดโทษอาญาขึ้นสำหรับการกระทำความผิดนั้น ๆ การบัญญัติกฎหมายจะต้องชั่งน้ำหนักเปรียบเทียบระหว่างผลดีและผลเสีย ดังนั้น การบัญญัติกฎหมายจึงต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ โดยการคำนึงถึงต้นทุนในกระบวนการยุติธรรม มาตรการอื่นแทนการกำหนดโทษทางอาญา โดยหากการบัญญัติกฎหมายนั้นคำนึงถึงแต่เพียงวัตถุประสงค์ในการมุ่งเน้นที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมเพียงอย่างเดียว อาจจะกลายเป็นวัฏจักรของการก่ออาชญากรรมซ้ำไปซ้ำมาอย่างไม่มีสิ้นสุด หากผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้มีจิตใจชั่วร้าย แต่กลับต้องเข้าไปอยู่ในกระบวนการยุติธรรมหลัก ดังนั้น ในการกำหนดอัตราโทษความผิดฐานลักทรัพย์ กรณีทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ต้องจะกำหนดอัตราโทษอย่างไร และมีหลักแนวคิด ทฤษฎีเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดอัตราโทษที่เหมาะสม

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ของประเทศไทยไม่ได้มีการบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์โดยจำแนกราคาของทรัพย์ที่เป็นวัตถุของการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ไว้อย่างชัดเจน มีปรากฏเพียงตามมาตรา 335 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่กฎหมายได้มีการบัญญัติใน

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดอัตราโทษศึกษากรณี ความผิดฐานลักทรัพย์ กรณีทรัพย์มีราคาเล็กน้อย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑพร วงศ์ทองสรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล (ประธานกรรมการ) และรองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ลักษณะการลดโทษของความผิดฐานลักทรัพย์ที่เป็นเหตุจูงใจ โดยต้องเป็นการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 335 ซึ่งได้กระทำความผิดด้วยความจำใจหรือความยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย แต่กฎหมายก็ไม่ได้กำหนดว่า ทรัพย์ที่มีราคาน้อยนั้นต้องมีมูลค่าเท่าไรมาตราการในการกำหนดอัตราโทษ ความผิดฐานลักทรัพย์ ดังนั้น การกระทำความผิดฐานรับทรัพย์ กรณีทรัพย์มีราคาน้อย ยังไม่มีความ สอดคล้องและเหมาะสม ต่อสัดส่วนของการกระทำความผิด ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาในการกำหนดอัตราโทษความผิดฐานลักทรัพย์ กรณีทรัพย์มีราคาน้อย ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้ถูกบัญญัติและกำหนดไว้ในมาตรา 334 ซึ่งมีองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ เป็นความผิด คือ ผู้ใด เอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิด ฐานลักทรัพย์ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษของการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 60,000 บาท โดยมีได้มีการกำหนดหรือแบ่งแยกหลักเกณฑ์ในกรณีที่มีการ กระทำความผิดฐานลักทรัพย์นั้น ต่อมูลค่าของตัวทรัพย์ที่ถูกกระทำ หรือได้มีการกำหนดกระทำต่อทรัพย์สินที่ มูลค่าเพียงเล็กน้อยไว้อย่างชัดเจน

ประกอบกับปัจจุบัน เป็นที่ทราบกันดีว่า ระบบกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ต้องเผชิญกับปัญหา กระบวนการฟ้องร้องคดีขึ้นสู่ศาลจนมากเกินไป (คดีล้นศาล) และการที่มีผู้ต้องขังจำนวนมากจนเกิดเป็นปัญหา ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาและรัฐต้องเสียทรัพยากร ไปอย่างมากมายในการจัดการกับปัญหา ดังกล่าว เพื่อให้กฎหมายสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว ความเป็น ธรรมเพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในอันที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จึงควรพิจารณากำหนดอัตราโทษ ที่เหมาะสมเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาน้อย

ปัญหาประการแรก กรณีความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 กรณีทรัพย์มี ราคาน้อย ในการกำหนดโทษของการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ คือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับ ไม่เกิน 60,000 บาท โดยมีได้มีการกำหนดหรือแบ่งแยกหลักเกณฑ์ในกรณีที่มีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ นั้น ต่อมูลค่าของตัวทรัพย์ที่ถูกกระทำ หรือได้มีการกำหนดกระทำต่อทรัพย์สินที่มูลค่าเพียงเล็กน้อยไว้อย่าง ชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ทรัพย์นั้นมีมูลค่าเพียง 1 บาท ก็ถือเป็นความผิดฐานลักทรัพย์อันเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ จะต้องถูกดำเนินคดีและ พิจารณาไปตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นความผิด ตามกระบวนการทางกฎหมาย ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

หลัก กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้องคดีและเรื่องไปจนกระทั่งได้มีการพิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาททางอาญา

ปัญหาประการที่สอง กรณีการกำหนดราคาของทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ได้มีการกำหนด หรือแบ่งแยกประเภทของการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามทุนทรัพย์ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นที่ถูกกระทำนั้นจะมีมูลค่าเล็กน้อยเพียงใดก็เป็นความผิดอาญาแผ่นดินจะต้องถูกดำเนินคดีตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด ซึ่งทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำถือเป็นองค์ประกอบของความรับผิดตามความผิดฐานลักทรัพย์ที่สำคัญ ที่ควรจะมีการนำมาพิจารณาเพื่อวางหลักเกณฑ์เพื่อในการกำหนดโทษให้สอดคล้องประกอบความร้ายแรงของการกระทำความผิด ตัวอย่างข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาที่ 207/2512 โดยมีข้อเท็จจริงว่า “ผู้เสียหายทำปากกาของตนตกอยู่ในบริเวณร้านขายกาแฟที่ผู้เสียหายขายของอยู่ ผู้เสียหายได้ออกไปขายขนมที่อื่นห่างเพียงประมาณ 1 เส้นเป็นเวลาไม่เกิน 5 นาที ก็รู้ว่าปากกาหายจึงรีบกลับไปค้นและสอบถาม ได้ความจาก ป. เป็นผู้เก็บปากกานั้นได้ และถามหาเจ้าของ จำเลยอ้างว่าเป็นเจ้าของ ป. จึงมอบปากกาให้จำเลยไปผู้เสียหายไปตามจำเลย จำเลยปฏิเสธ ดังนี้ ถือว่าทรัพย์สินยังอยู่ในความยึดถือของผู้เสียหาย ไม่ใช่ทรัพย์สินตกหาย การที่มีผู้อื่นเก็บได้มิใช่จะทำให้ความยึดถือของผู้เสียหายขาดตอนไป จำเลยเอาไปจากผู้อื่น โดยรู้ว่าจะไม่ใช่ของตน จึงเป็นการเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไปโดยทุจริต ต้องด้วยความผิดฐานลักทรัพย์” จากข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาที่ 207/2512 จะเห็นได้ว่า จำเลยลักทรัพย์ซึ่งปากกาของผู้เสียหายไป แม้จะปรากฏว่า ปากกา ซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดนั้นจะมีราคา 5 บาท หรือน้อยกว่านั้น จำเลยในคดีดังกล่าวก็ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

ปัญหาประการที่สาม กรณีการกำหนดอัตราโทษความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 กรณีทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ในการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 กฎหมายได้กำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิด โดยต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 60,000 บาท ซึ่งหากเป็นกรณีที่ความผิดฐานลักทรัพย์นั้น ได้กระทำต่อทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดนั้น กรณีทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย จึงมีปัญหาคือต้องพิจารณาว่าหากต้องมีการกำหนดอัตราโทษความผิดฐานลักทรัพย์ กรณีทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย จะต้องพิจารณาการลงโทษความผิดดังกล่าวอย่างไร และกำหนดอัตราโทษควรพิจารณาอย่างไรถึงจะเกิดความเหมาะสมและสอดคล้องสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าว

ปัจจุบัน แม้จะได้มีการตราและบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นเครื่องมือในการระงับข้อพิพาทโดยการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยเข้ามาใช้บังคับได้ในข้อพิพาททางอาญา ซึ่งได้

ถูกกำหนดให้สามารถบังคับใช้ได้เฉพาะข้อพิพาททางอาญาบางประเภทตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เท่านั้น เนื่องด้วยปัจจุบัน ได้มีการกระทำความผิดทางอาญาอย่างมาก เกิดข้อพิพาททางอาญาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้กำหนดประเภทของคดีอาญาที่จะสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ไว้ในมาตรา 41 ซึ่งวางหลักไว้ว่า “ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนให้กระทำได้ในคดีความผิด ดังต่อไปนี้ (1) คดีความผิดอันยอมความได้ (2) คดีความผิดหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา (3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ” ซึ่งตามท้ายบัญชีพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้กำหนดฐานความผิดไว้เพียง 6 มาตรา โดย 1 ใน 6 คือ มาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยเรื่องการกระทำความผิดอาญาฐานลักทรัพย์ โดยให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนที่จะสามารถทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ของการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง และไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งยังคงเป็นปัญหาในการตีความ และรวมถึงการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาจะใช้มาตรการไกล่เกลี่ยของพนักงานสอบสวน ซึ่งจะทำให้เกิดความแตกต่างและไม่มีบรรทัดฐานในการพิจารณาว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในลักษณะใดควรที่จะวิธีการไกล่เกลี่ยแทนการดำเนินคดีอย่างปกติ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแม้คู่ความทั้งสอง (ผู้เสียหาย และผู้กระทำความผิด) จะมีเจตนาที่อยากไกล่เกลี่ยหรือสามารถตกลงกันได้ แต่หากเจ้าพนักงานสอบสวนมองว่าการกระทำความผิดดังกล่าว เป็นพฤติการณ์ของการกระทำความผิดที่ร้ายแรง และส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง เจ้าพนักงานสอบสวนก็มีอำนาจที่จะมีคำสั่งไม่ให้อนุญาตดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวและดำเนินคดีไปตามกระบวนการตามกฎหมายได้

กรณีหากคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ไม่สมัครใจ ไม่สามารถที่จะไกล่เกลี่ยกันได้ หรือปรากฏว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เจ้าพนักงานสอบสวนก็จำเป็นต้องดำเนินคดีไปตามกระบวนการของกฎหมาย ซึ่งตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มิได้กำหนดหรือให้อำนาจแก่พนักงานอัยการ หรือศาล ที่จะสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้ คดีนั้นต้องมีได้อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล แม้ภายหลังต่อมาจะปรากฏว่าคู่กรณีทั้งสองฝ่าย จะสมัครใจ สามารถที่จะไกล่เกลี่ยกันได้ หรือประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ก็ไม่สามารถทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ในชั้นพนักงานอัยการ และชั้นศาล พนักงานอัยการ และศาลจะต้องดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดจนถึงที่สุด

จากศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายในการกำหนดอัตราโทษความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักที่นำมาบังคับใช้กับกรณีความผิดฐานลักทรัพย์ กรณีทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยโดยตรง ไม่สอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด และไม่สามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อสอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด และสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมความผิดฐานลักทรัพย์ กรณีทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย ไว้ในมาตรา 334 วรรคสอง ดังนี้

มาตรา 334 “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริตผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

เว้นแต่ ทรัพย์ที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดมีราคาไม่เกิน 10,000 บาท ณ วันและเวลาในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เอกสารอ้างอิง

นายวิวรรณ คำรงกุลนันท์. ปัจจัยในการกำหนดบัญชีอัตราโทษสำหรับความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวล

กฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

ดร.อุทัย อาทิวะ. การใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ.เจ.พรินติ้ง, 2563.